

любов. Тільки усвідомивши це почуття людина стає людиною, а повному розумінні цього слова [2].

Без любові людина втрачає волю до життя, а інтелектуальні можливості і фізична сила слабшають, опір знижується, зникає і сенс того, чим людина займається і для чого живе [2], отже, дуже важливо вкласти дітям це почуття, а так само виховувати його в собі.

Список літератури:

1. Андреева Г. М. Социальная психология: Учеб. пос. – М.: 2003. – 582 с.
2. Келлер Г. Ф. Основы современной сексологии: СПб, 2000. - 800 с.

*Макаренко Н.М.
М.Кривий Ріг, Україна*

Криворізький державний педагогічний університет

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНЬОГО ЛІДЕРА

Слід зазначити, що серед психічних явищ, ідентифікованих наприкінці ХХ століття, складно знайти такий феномен, який привернув би до себе більш пильну увагу науковців і представників практичних галузей досліджень, ніж емоційний інтелект (EQ).

Зокрема, дослідженням питання займалися як зарубіжні (Bar-On R., Goleman D., Mayer J.D., Salovey P.), так і вітчизняні дослідники (І.Андрєєва, С.Бойко, Е.Носенко, М.Савчук тощо).

Визначено, що емоційний інтелект є сукупністю когнітивних здібностей до ідентифікації, розуміння та управління емоціями (Mayer J.D., Salovey P.); здатність тлумачити власні емоції та емоції інших для використання отриманої інформації, реалізації власних цілей (Д.Гоулмен); інтегративна особистісна властивість, яка зумовлюється динамічною єдністю афекту та інтелекту через взаємодію емоційних, когнітивних, конативних і мотиваційних особливостей і спрямована на розуміння власних емоцій та емоційних переживань інших, забезпечує управління емоційним станом, підпорядкування емоцій розуму, сприяє самопізнанню і самореалізації через збагачення емоційного і соціального досвіду (М.Шпак).

Узагальнюючи представлені результати фундаторів дослідження з проблеми, можна визначити п'ять основних компонентів емоційного інтелекту: усвідомлення людиною власних емоцій; регуляція власних емоцій на основі самоусвідомлення; спроможність людини спрямувати власні емоції на досягнення певної мети діяльності; емпатія як здатність розуміти емоції інших людей; здатність підтримувати дружні стосунки з оточуючими.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження ролі емоційного інтелекту у формуванні майбутнього лідера. Особливо ця тема є актуальною у новій українській школі (НУШ), одне з завдань якої - розвиток комунікативних знань, вмінь та навичок дитини. Основними формулами НУШ, сформульованими в концепції нового змісту освіти є: інформаційно-комунікаційна компетентність; громадянські та соціальні компетентності. А спільними для всіх компетентностей називають: уміння керувати емоціями; застосовувати емоційний інтелект.

Існує декілька точок зору щодо можливостей розвитку емоційного інтелекту. Фундатори поняття Дж.Майєр, П.Саловей вважають, що підвищити рівень емоційного інтелекту неможливо, тому що це відносно стійка властивість людини. Д.Гоулман переконаний, що розвиток емоційного інтелекту можливий на різних етапах онтогенезу, починаючи з дитинства, з послідуєчим вдосконаленням у дорослому віці. Р.Бар-Он стверджує, що EQ розвивається з часом, його можна вдосконалювати за допомогою тренінгів, вправ, терапії. І. Андрєєва (Андрєєва І.Н., 2006) зазначає, що рівень емоційного інтелекту дитини пов'язаний з аналогічною якістю матері, проте з батьківськими характеристиками зв'язок не простежується.

Проаналізувавши наукову літературу з проблеми, ми схилиємося до думки щодо можливостей розвитку EQ шляхом впровадження у сферу освіти психолого-педагогічних технологій з формування емоційної компетентності К.Саарні (усвідомлення власних емоційних станів, можливість розпізнавати емоції інших; здатність долати свої негативні переживання тощо) та схеми розпізнання емоцій, запропоновану Д.Люсінім-Н.Билкіною, згідно якої кінцевим продуктом емоційного інтелекту є прийняття рішень на основі відображення та осмислення емоцій, які є диференційною оцінкою подій, що мають особистісний зміст.

Робота шкільного закладу повинна бути системною та охоплювати не тільки учнів НУШ, а й батьків, вчителів. За даними науковців (Є.Льїн:251) вчителю важко визначити, які емоції є у дитини. Найчастіше вони говорять про особистісні характеристики (впевненість-невпевненість, доброзичливість, скромність, рухливість тощо). Тільки 9% вчителів визначили полюси емоцій (позитивні-негативні), але не змогли виділити їх модальності.

Ефективною робота по розвитку емоційного інтелекту буде лише за алгоритмом:

- ознайомлення учасників навчально-виховного процесу з теоретичними знаннями щодо емоційної сфери особистості (психоедукація);
- розробка методичних рекомендацій щодо системного формування емоційної компетентності, емоційного мислення, емоційної пам'яті тощо з дітьми, батьками, вчителями;
- проведення діагностики рівня EQ учасників навчально-виховного процесу;
- вивчення наявних порушень емоційної сфери (асинхронний дисгармонійний розвиток, автентичні реактивні стани, психопатоподібні форми поведінки тощо);
- упровадження у виховну роботу вправ, тренінгів, майстер-класів щодо розвитку емоційного інтелекту з оцінкою та корекцією отриманих результатів.

Це повністю співпадає з концепцією НУШ, тому упроваджується нами у практику роботи шкіл. Отримані результати будуть подані у наступних публікаціях.

Список літератури:

1. Андреева И.Н. Эмоциональный интеллект: исследования феномена // Вопросы психологии. 2006. № 3. С.78-86.
2. Bar-On R. Emotional Intelligence in Men and Women: Emotional Quotient Inventory: Technical Manual. Toronto : Multi-Health Systems, 1997.
3. Goleman D. Emotional intelligence. New York: Bantam Books, 1995. 352 p.
4. Ильин Е.П. Эмоции и чувства. 2-е издание. СПб: Питер, 2008. 783с.
5. Шпак М. Емоційний інтелект в контексті сучасних емоційних досліджень.
[URL: www.irbis-nbuv.gov.ua](http://www.irbis-nbuv.gov.ua)